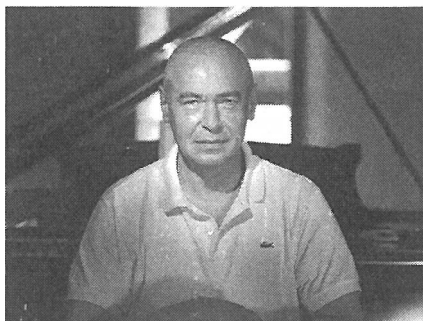

Шопенов клавирен рецитал на Иво Погорелич в София

Милена Шушулова-Павлова

Иво Погорелич е известен виртуозен пианист, покори световните сцени с висококачествена клавирна музика. Слушала съм го

още в онази далечна 1984-та, когато той започваше своята невероятна кариера. Няма да забравя как с възмущение и страхопочитание следяхме изпълнението му в зала „България“.

27.05.1984 – Рецитал на Иво Погорелич (Програма: Фредерик Шопен – Соната за пиано № 3 в си минор; Йохан Себастиан Бах – Английска сюита № 2 ла минор – BWV 807; Волфганг Амадеус Моцарт – Соната за пиано №11 в ла мажор, К. 331/300i) и **29.05.1984** – Иво Погорелич и Руслан Райчев със Симфоничния оркестър на БНР (Фредерик Шопен – Концерт за пиано и оркестър №2 във фа минор, оп.21).

Независимо от неговите възходи и прекъсвания, той постигна невероятен успех. Изнася солови рецитали по целия свят, свири с водещи световни оркестри като Бостънския, Лондонския и Чикагския симфоничен оркестър, с Виенската и Берлинската филхармония, както и с филхармониите на Ню Йорк и Лос Анджелис, с оркестрите „Тонхале“ и „Концертгебау“ и много други.

Роден през 1958 г. в Белград (Сърбия, тогава Югославия) в семейство на музиканти (баща хърватин и майка сръбкиня), Погорелич започва да свири на пиано още на 7, а на 10 изнася първия си самостоятелен концерт. Посещава музикалното училище *Воислав Вукович* в Белград, но на 12 години е поканен в Москва, за да продължи обучението си в Централното музикално училище при Евгений Тимакин. Завършва Московската консерватория при Вера Горностаева и Евгений Малинин. През 1976 г. започва интензивна работа с грузинската пианистка и педагог Алиса Кежердзе (учила при Нина Плещеева, ученичка на Александър Зилоти), която му предава традициите на школата Лист-Зилоти (Зилоти е последният ученик на Лист). Влюбва се в нея и се женят през 1980.

Вероятно любовта му и към Алиса, и към музиката го прави толкова успешен и харизматичен на сцената. През 1975 г. печели първия си клавирен конкурс в Загреб, след това конкурса „Алесандро Каззагранде“ в Терни, Италия (1978) и 14-ия Международен клавирен конкурс в Монреал (1980). Но съдбовно за него е участието му в X Международен клавирен конкурс „Фредерик Шопен“ във Варшава (1980). Елиминираният му на 3-ия тур и демонстративното напускане на Марта Аргерич като член на журито, в негова защита (наричайки Погорелич „ге-

ний“), взривява света на класическата музика. Големият скандал на Шопеновия конкурс предизвиква интерес към личността и клавирните интерпретации на Иво Погорелич. Дебютните му рецитали в Карнеги хол (Ню Йорк) и в Лондон (1981) доказват думите на Аргерич за пианистичната му гениалност. Шеметно започва международната кариера на Погорелич. Известно е, че Иво Погорелич има и дългогодишна звукозаписна кариера – 16 албума и 3 видеозаписа. В началото започва да записва за *Deutsche Grammophon* и от 1982 г. става техен изключителен артист. Дебютният му албум „Chopin Recital“ (1981) става бестселър. Прави записи на Бах, Бетовен, Брамс, Шопен, Хайн, Лист, Моцарт, Мусоргски, Прокофиев, Рахманинов, Равел, Скарлати, Шуман, Скрябин и Чайковски. През 2019 той издава албум след 21 години пауза, включващ сонати за пиано от Бетовен (№ 22 и 24) и Рахманинов (Соната № 2, преработена версия). А през 2021 *Sony Classical* обявява новия му албум *Maestro Ivo Pogorelich*, включващ късните творби на Шопен: Ноктюрно оп. 48, № 1, Ноктюрно оп. 62, № 2, Фантазия оп. 49 и Соната за пиано № 3 в си минор оп. 58 (след като над 20 години той не е записвал творби от Шопен).

В последните няколко години Иво Погорелич е канен редовно от Софийската филхармония и маестро Найген Тодоров: **26.01.2020** – *Знаменитият Иво Погорелич и Софийската филхармония с диригент Найген Тодоров* (Роберт Шуман – Концерт за пиано и оркестър в ла минор оп. 54) и **10.11.2022** – *Иво Погорелич и Найген Тодоров* (Фредерик Шопен – Концерт за пиано и оркестър № 2 във фа минор, оп. 21).

Клавирният му рецитал на 24 ноември в зала „България“ продължава тази тенденция и включва също късни творби от Фредерик Шопен, част от записания му последен албум: Баркарола, оп. 60 във фа диез мажор (1845–46); Берсъюз („Приспивна“) в ре бемол мажор, оп. 57 (1843–44); Полонез-фантазия в ла бемол мажор, оп. 61 (1846); Соната за пиано № 3 в си минор, оп. 58 (1844); Фантазия във фа минор, оп. 49 (1841).

Често интерпретациите на Иво Погорелич са добре приети от публиката, но не и от критиците. Изпълненията и името му се свързват с „противоречивост“ и „ексцентричност“. Но по-интересното е защо Иво Погорелич избира да запише някои от последните произведения на Шопен? Защо ги изпълнява пред публика след това? Интересни въпроси, на които вероятно можем да отговорим, слушайки неговото изпълнение в зала „България“.

На концерта мой студент (Доач Бездюз) бе поканен да обръща страниците на Погорелич (8 последните години той свири по ноти). Бях любопитна да усетя впечатлението на младия пианист от този голям артист, спомняйки си как съм се отнасяла към големите пианисти и аз на 24 години. Когато слушах неговото свирене на 24 ноември, в мен се бореха двама души: единият боготвореше Иво Погорелич, а другият

ПАНОРАМА / PANORAMA

го критикуваше или не приемаше. Няма да коментирам всяка изпълнена пиеса, а по-скоро искам да остава дирия в пресата за гостуването му в София. Рециталът започна с Полонез-фантазия, изсвирена в госта по-бавно темпо, но за сметка на това бе изпълнена с музика и чувственост, което компенсираше известната разпокъсаност на музикалната му мисъл, сякаш на моменти той губи фокуса на цялата картина на творбата. След това бе Сонатата в си минор. Тази соната е в неговото ампло от началото на кариерата му. Тя бе и център на концерта. Особено добра и устремна бе 4-ата част, с брилянтна техника, с чудесен акомпанимент в лявата ръка – фразирани, с фин и майсторски педал. Изпълнението му бе запомнящо се. Втората част на концерта Погорелич започна с Фантазията, която на моменти имаше странно музикално и разпокъсано музикално фразирание. След това представи Берсъюз („Приспивна“) с невероятно филигранна клавирна техника и чудесен баланс. Концертът завърши с Баркарола, изпълнена с брилянтна техника (терците му бяха фамозни). След бурните овации на публиката Погорелич изсвири и два биса (два прелюда, също от Шопен). Погорелич смята бисовете за най-трудната част от всеки концерт, защото са най-вече музика, чиста музика...

След концерта поговорих с Доач (студента) за „въздействието“ на явлението Иво Погорелич, защото той бе на сцената през цялото вълшебство на изпълнението му. Какво ми отговори той... Първо е бил впечатлен от ръцете му – били

огромни – хващали от до на първа до сол на втора октава (май Рахманинов е бил с такава ръка). Дори, заради дългите му пръсти, е взимал някои акорди „странно“ (както се изрази младежът), защото знаем, че Шопен не е имал особено голяма (за мъжка) ръка и Погорелич е разпределял различно партиите (гласовете) между двете ръце. Второ, държал е на определен ред на сцената, който явно е част от неговите изисквания на звезда. Трето, Иво Погорелич имал невероятен контрол над себе си и спокойствие в изпълнението. Музицира сякаш за себе си, вълбено.

Това даде отговор и на поставените от мен въпроси. Късните творби на Шопен, писани в последните му години и свързани с неговата голяма любов към Жорж Санд, са вероятно философската връзка с определен етап от живота на Иво Погорелич – вече над 60 години, изживял един разнообразен и бурен живот – голяма любов, голям връх в кариерата... Но „войнишки живот“ (както самият той казва в интервю с Георги Митов: <https://classicfm.bg/novini/ivo-pogorelich.html>), пълен преминаване със задължения, които трябва да се изпълнят.

Дали затова той е пълен с изненади в своята клавирна интерпретация, противоречив в мисленето си за музиката, ексцентричен? Но е големият Иво Погорелич – артистът, виртуозът, клавирната звезда, който умело вади най-скритите мисли на композитора и търси моменти от пиесата, които да блеснат по особен начин, за да може публиката да се пренесе във висините на музикалните преживявания.